

RESOLUCIÓ DE LA SINDICATURA DE GREUGES

QUEIXA RELATIVA AL DRET A L'ACCESSIBILITAT I LA INCLUSIVITAT I ELS DRETS DE LA GENT GRAN (EDIFICIS DE TITULARITAT PRIVADA)

ANTECEDENTS

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 8 d'abril de 2024 el ciutadà va presentar una queixa en aquesta Sindicatura en què exposava el següent:

- La mare del promotor de la queixa té 93 anys i pateix dificultats de mobilitat. Resideix en un edifici on no és possible instal·lar ascensor i per acord majoritari de la comunitat de propietaris es va acordar instal·lar una cadira pujaescales, atès que, segons manifestava, era l'única solució tècnicament viable.
- Amb motiu d'una denúncia ciutadana per la presumpta il·legalitat de la instal·lació, el Districte d'Horta-Guinardó, va incoar l'expedient de protecció de la legalitat urbanística.
- L'expedient en qüestió està pendent de valoració de la Comissió d'Ascensors i el ciutadà demana que es resolgui amb celeritat per tal de poder tancar l'expedient de protecció de la legalitat urbanística.

Actuacions fetes

Admesa a tràmit la queixa, la Sindicatura va iniciar la instrucció de l'expedient. Va estudiar els fets i la legislació aplicable, amb la finalitat de valorar si s'havien aplicat els **principis de bona administració** per a la salvaguarda dels drets fonamentals a la ciutat.

Després d'examinar el contingut de la queixa i la documentació aportada per la persona interessada, es va considerar convenient dirigir-se al **Districte d'Horta-Guinardó** per tal de conèixer les intervencions realitzades en relació amb la queixa presentada.

El dia 19 d'abril de 2024, es va sol·licitar a aquest organisme la informació necessària per a l'estudi de la queixa.

Resposta dels òrgans afectats

El dia 25 d'abril de 2024, aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada. L'escrit exposa la tramitació que s'està donant a l'expedient i n'adjunta còpia.

CONSIDERACIONS

1. El dret a l'accessibilitat i els drets de la gent gran

No correspon a la Sindicatura revisar o valorar tècnicament si la instal·lació de la plataforma salvaescales s'adequa a la normativa d'edificació i urbanística, ni tampoc pronunciar-se respecte de les mancances documentals.

Aquests aspectes formen part de les competències dels serveis municipals, d'acord amb el procediment establert per a la concessió de la llicència d'obres en el capítol II de l'Ordenança reguladora dels procediments d'intervenció municipal en les obres (ORPIMO).

La Sindicatura de Greuges de Barcelona no desconeix que les llicències són actes reglats i s'han d'atorgar d'acord amb el que estableixen la Llei d'urbanisme, el planejament urbanístic i les ordenances municipals, segons disposa l'article 188 del Decret legislatiu 1/2010, de 3 d'agost, que aprova el text refós de la Llei d'urbanisme.

No obstant això, tot i tenir present el que acabem d'exposar, cal tenir en compte que a l'immoble en qüestió resideix una persona de més de 93 anys i amb dificultats de mobilitat que, sense aquesta instal·lació, no podria sortir del seu domicili. Per aquesta raó creiem oportú, per l'interès del seu contingut, exposar els arguments de la Sentència 15/2019, de 21 de febrer, del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya. Diu així:

La especialidad de la instalación de ascensores a petición de personas mayores de 70 años o con minusvalías.

1. La conveniencia de la instalación de ascensores u otros mecanismos de elevación u otras instalaciones adecuadas para superar barreras arquitectónicas dentro o fuera de los edificios, sean estos públicos o privados, ha ido haciéndose patente a lo largo del tiempo y como ya dijo esta Sala en la STSJ de 20 de febrero de 2012 se reconoce ya sin dificultad en la actualidad, como lógica consecuencia evolutiva de los avances y derechos sociales y en lo que atañe a las fincas antiguas, que resulta de interés general la instalación del ascensor como elemento esencial de presente y de futuro para favorecer la movilidad de las personas que residen en los inmuebles y que redundan en beneficio, sin excepción, de todas ellas, tanto de quienes por razón de la edad o de las circunstancias físicas, temporales o permanentes, están incapacitados para acceder a las viviendas, especialmente, a las más altas, como del bienestar general y material, en cuanto implica una revalorización del edificio. Por tal razón no pueden calificarse como de lujo innecesario dichas instalaciones.

Dichas instalaciones resultan ya obligadas en prácticamente todos los edificios de nueva construcción e incluso la normativa administrativa impone una adaptación progresiva de los edificios antiguos a los nuevos requerimientos en materia de supresión de barreras arquitectónicas.

2. A todas estas cuestiones se refiere ahora la **Ley de accesibilidad de Cataluña, 13/2014**, del 30 de octubre, cuando recuerda en su preámbulo que la Convención de las Naciones Unidas sobre los derechos de las personas con discapacidad, ratificada por el Estado en el BOE de 21 de abril de 2008, establece el compromiso de promover, proteger y asegurar el pleno ejercicio de los derechos humanos y libertades fundamentales en condiciones de igualdad de las personas con discapacidad, así como la obligación de promover el respeto a su dignidad, haciendo patente que el incremento de la esperanza de vida de la población hace que el colectivo de personas mayores de 70 años sea en Cataluña, como en el resto de España y de Europa, muy significativo. Estudios de la organización de las Naciones Unidas calculan que el 75% de las discapacidades surgen en la vida adulta y que con motivo del envejecimiento estas discapacidades aumentarán significativamente.

3. Es por ello que las condiciones de accesibilidad son útiles y necesarias no solo para un colectivo específico, sino que perjudican o pueden perjudicar a la larga a mayores y más numerosos segmentos de la población.

4. La **finalidad de dicha ley**, de carácter predominantemente administrativo, es la **avanzar hacia el concepto de accesibilidad universal de modo que no se generen situaciones discriminatorias suprimiendo los obstáculos para que las personas mayores o con minusvalías puedan disfrutar de sus derechos en igualdad de condiciones respecto de las personas más jóvenes o con mejores aptitudes físicas.**

5. Desde el punto de vista civil en la STSJ 36/2012 (FJ 5 y 6) expusimos la evolución legislativa que se venía produciendo tanto en la legislación estatal como en la catalana en materia de supresión de barreras arquitectónicas de los edificios antiguos y sometidos al régimen de propiedad horizontal.

[...]

8. Con posterioridad, la Ley de accesibilidad antes citada, a los efectos de la misma, desarrolla en su artículo 3.o) y 3.p) los conceptos **de ajustes razonables definiéndolos como aquellas medidas de adecuación física, social y actitudinal que de una manera eficaz y práctica, sin comportar una carga desproporcionada, faciliten la accesibilidad o la participación de una persona con discapacidad en igualdad de condiciones que el resto de los ciudadanos** y por medida proporcional la cualidad de una medida de mejora de accesibilidad según la cual los costes y las cargas que impliquen están justificados atendiendo a los criterios siguientes: 1) Los efectos discriminatorios que comportaría para las personas con discapacidad que la medida no se llevase a término, 2) las características de la persona, la entidad o la organización que debe llevar a cabo la medida y, 3) la posibilidad de obtener financiación pública u otras ayudas.

Tenint en compte les interessants consideracions de la sentència transcrita, escau esmentar **l'article 3.1. del Codi civil, que estableix que, en interpretar les normes s'ha d'atendre la realitat social del temps en què han d'aplicar-se.** Això suposa que si una norma concreta es va dictar en un context determinat, i s'ha d'aplicar en un moment diferent, pot donar lloc a un resultat no desitjable, si hi ha un canvi suficientment sensible de les circumstàncies.

Per tant, sembla convenient reflexionar respecte de per què i per a què es va dictar la norma concreta, i si les circumstàncies actuals aconsellarien valorar si el seu sentit original ha de romandre invariable.

2. La tramitació del procediment

La protecció de la legalitat urbanística està regulada al títol setè del Decret legislatiu 1/2010, de 3 d'agost, pel qual s'aprova el text refós de la Llei d'urbanisme (TRLUC). Els articles 110 a 119 del Decret 64/2014, de 13 de maig, regulen el procediment de protecció de la legalitat urbanística vulnerada. Aquest procediment pretén restituir la situació il·lícita creada per l'acció d'un particular, **com és el cas de les obres fetes sense llicència** o incomplint les condicions de la llicència atorgada.

D'acord amb els articles 199 i següents del TRLUC, la potestat de protecció de la legalitat urbanística és d'exercici preceptiu de l'Administració competent. Per tant, quan l'Ajuntament té coneixement d'una situació de vulneració de l'ordenament urbanístic, ha d'activar els mecanismes de restauració de l'ordre jurídic vulnerat i de la realitat física alterada, com va passar en aquest cas.

Per tant, **l'Ajuntament està obligat a protegir la legalitat urbanística vulnerada**, a tramitar amb agilitat els expedients de protecció de la legalitat urbanística i **impulsar-los d'ofici en tots els seus tràmits**, a prendre les mesures cautelars necessàries per garantir l'execució de les seves resolucions, a impedir els usos de les construccions que siguin il·legals i a executar les seves resolucions d'execució forçosa.

En el cas que ens ocupa, en data 12 d'abril de 2023, el departament de llicències i inspecció del Districte va dur a terme una inspecció a l'immoble de referència arran d'una denúncia ciutadana presentada el 15 de març de 2023.

En data 11 de maig de 2023 es va incoar l'expedient de protecció de la legalitat urbanística i es va requerir a la comunitat de propietaris i propietàries la legalització de les obres, consistents en la instal·lació de cadira pujaescales en escala de veïns, sol·licitant la llicència o la comunicació d'obres.

Convé recordar que l'article 18.d de la "Carta de ciutadania. Carta de drets i deures de Barcelona" diu que l'Ajuntament té com a **objectiu prioritari que tots els veïns i**

veïnes de la ciutat puguin gaudir del seu dret a un habitatge digne, assequible i accessible. Amb aquesta finalitat ha d'impulsar l'ús, la conservació, la rehabilitació, la reforma i la renovació del parc d'habitatges, i vetllar per la seva accessibilitat.

Així, doncs, l'Ajuntament de Barcelona ha assumit històricament el compromís de treballar per millorar l'accessibilitat dels edificis d'habitatges fomentant que les comunitats de propietaris instal·lin rampes, cadires pujaescales, ascensors o altres dispositius mecànics i electrònics que facilitin l'entrada i la sortida de l'immoble.

D'altra banda, l'article 65 de la Llei 13/2014, de 30 d'octubre, d'accessibilitat estableix que:

Si es donen circumstàncies específiques que no permeten que un espai, un servei o una instal·lació pugui assolir el compliment estricte de la normativa d'accessibilitat [...], **les administracions públiques** que han d'atorgar llicències i autoritzacions de qualsevol tipus **poden acceptar solucions alternatives.**

És per aquesta raó que els projectes tècnics que generen dubtes sobre els criteris tècnics que els districtes segueixen per interpretar la normativa aplicable per fer instal·lacions per millorar l'accessibilitat en edificis existents es deriven a la Comissió d'Ascensors per a l'estudi i aprovació, si escau, dels projectes tècnics.

En aquest punt el Districte informa que l'expedient actualment està en revisió de recurs tècnic. Encara no s'ha sol·licitat informe a la Comissió d'Ascensors, atès que **resten a l'espera que el tècnic els enviï els plànols de la proposta amb els plànols originals de la finca.** Consta a l'expedient que en data 31 de maig de 2023, el tècnic va comunicar al Districte que iniciava la realització del projecte per legalitzar la instal·lació en qüestió.

Tenint en compte tot el que s'ha exposat, aquesta Sindicatura considera que **l'expedient s'està tramitant de manera correcta i ajustada a la legalitat.**

El principi de **bona administració** i d'eficàcia dels serveis públics està recollit en el dret de la Unió Europea (article 41 de la Carta de drets fonamentals), en els articles 9.3 i 103 de la Constitució espanyola, i en l'article 3 de la Llei 40/2015, d'1 d'octubre, del règim jurídic del sector públic administratiu comú. Aquest dret implica disposar d'una administració que presti el màxim nombre de serveis amb els millors estàndards de qualitat, que respecti els drets i els interessos legítims de la ciutadania, i capaç de resoldre els problemes de les persones d'una manera àgil i eficaç.

Així mateix, la Carta europea de salvaguarda dels drets humans a la ciutat, aprovada l'any 2000, esmenta, en l'article XXIII, quan es refereix a l'eficàcia dels serveis públics com a indicatiu d'una bona administració, que les autoritats locals han de garantir l'eficàcia dels serveis públics i la seva adaptació a les necessitats de les persones usuàries.

DECISIÓ

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta municipal de Barcelona i el reglament que regula la Sindicatura de Greuges de Barcelona, aquesta institució té com a missió valorar si s'ha produït un greuge. Considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, **l'actuació del Districte d'Horta-Guinardó està sent ajustada a dret.**

Això no obstant, aquesta Sindicatura emet la decisió següent:

- **Suggerir al Districte d'Horta-Guinardó** que, en la mesura que sigui possible, es tinguin en compte els arguments de la Sentència 15/2019, de 21 de febrer, del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i s'informarà la persona interessada del seu contingut.